

διάβολος οὔτε τριβόλος. Θεοὶ καὶ δαίμονες καὶ ἀνθρώποι καὶ τὰ βουνὰ κ' οἱ ποταμοὶ λένε πῶς κεῖνο τὸ μέρος ἑλληνικὸ πρέπει νὰ μείνῃ. "Ὁ ἡ χτηνώ- δικη βία τυχὸν λέγῃ ἄλλα, τότε κ' ἐμεῖς—ὁ Βενιζέ- λος πρῶτος—πρέπει νὰ φίσουμε ἱπποτισμοὺς καὶ συμ- μαχίες καὶ νὰ κάνουμε κ' ἐμεῖς ἄλλες σκέψεις. "Ὁ, ἀφοῦ δὲ συμφωνοῦμε στὴ μοιρασιά, ἄς προταθῇ καὶ τοῦτο: Νὰ προσαρτήσῃ ἡ Ἑλλάδα μόνο τὰ ναυμφι- σθήτητα ἑλληνικὰ ὅσα ἔρχονται συνέχεια (ἀπὸ τῆ Βέρροια καὶ κάτου καὶ Χαλκιδικῇ) ἀφίνοντας ὅσω ἀκόμῃ καὶ τῇ Θεσσαλονίκῃ, τὸ ἴδιο καὶ ἡ Βουργα- ρία τὰ ναυμφισθήτητα Βουργάρικα (ἀπὸ Μελένικο καὶ ἀπάνου καὶ στὴ Θράκη τίποτα ἢ τὸ πολὺ μιὰ γω- νίτσα πάνου ἀπὸ τὴν Ξάνθῃ ἀνάμεσα Ροδόπη καὶ "Ἀρδα, ὅπου, ἀν δὲν κάνω λάθος, θὰ κατοικοῦν Πομάκοι), καὶ ὅλα τὰ ἄλλα τῆς Θράκης καὶ τῆς Μα- κεδονίας (ἂν θέλῃ, ἄς ἔμπῃ κ' ἡ Σερβία στὸ λογα- ρισμὸ αὐτόνε) ἄς γίνουνη μικρὲς μικρὲς πολιτείες καὶ ἀνεξάρτητες κοινότητες Ἑλληνικὲς καὶ Βουργα- ρικὲς κάτου ἀπὸ τὴν προστασία τῶν συγγενικῶν κρατῶν τους, καὶ ὅλα μαζί πάλι μὲ τὰ μεγάλα κράτη ἄς κάνουν μιὰ Ὁμοσπονδία.

"Ἔτσι τὸ νοιώθουμε. Ἄλλοιως, ἀν δηλαδή θὰ γίνῃ μοιρασιά, ἐμεῖς δὲν εἶναι δυνατό νὰ φαντα- στοῦμε ποτὲς ὅτι Ἑλληνας κυβερνήτης—ἀφοῦ οἱ κυβερνήτες οἱ υπεύθυνοι θὰ κάμουνε τὴ μοιρασιά—μπορεῖ νὰ δεχτῇ ὡς τελευταῖο σταθμὸ ὑποχώρησης ἄλλο ἀπὸ τὸ Νέστο σύνορο. Τότες ἀντὶ σπονδυλικῇ στήλῃ θάδινε στὸ Κράτος τοῦ βραχίτη.

16.3.1913

ΛΥΔΟΣ ΠΟΛΑΒΡΟΣ

ΣΤΟΝ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

Τοῦ τάφου σου προσκυνητὴς, ἐλάτρευσα τὴ Σκέψη τὴν αἰούσια, ποὺ στὰ μάτια σου ἐκλείστηκε βυθεία, κ' ὑψώθη μου ὁ λογισμὸς κ' ἔφτασε νὰ πιστέψῃ πῶς στάθηκες ἡ πρώτη ἀρχὴ ποὺ τέλος καρτερᾷ.

30.3.1913

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΜΩΣΑΪΚΑ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Στὸ θάνατο τοῦ Βασιλιᾶ μας

Θλιμμένη ἡ Δόξα, στὴ Χαρά μας
Λέει: — "Ἄχ, τὸ γέλι σου ἄς πικράνει
Τὸ δάκρυ!... Πάρε τὸ στεφάνι
Τῆς Νίκης καὶ, στὴ συφορά μας,
Δόσε το ἡ Θλίψη νὰν τὸ βάνει:
Σκοτώσανε τὸ Βασιλιᾶ μας.

Σπέτσες 1913—7—3 ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΡΤΖΩΚΗ

Σ' ὅσους ὁ θάνατος τοῦ Στέφανου Μαρτζώκη ἔδωσε ἀφορμὴ νὰ μιλήσουνε γιὰ τὴν ποιήσῃ του, οἱ περισσότεροι—καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς γνωστοὶ κρι- τικολόγοι,—τοῦ πλέξανε τὸ ἐγκώμιο, χαρακτηρί- ζοντας τὸ ἔργο του ἔξοχο δίχως καμμιὰ ἐπιφύλαξη. "Ὁμως ὅλοι συμφωνοῦσαν πῶς δὲν ἦταν οὔτε τόπος, οὔτε καιρὸς γιὰ νὰ μιλήσουν ἀναλυτικώτερα κάπως ἀπάνω στὸ ἔργο του καὶ νὰ μᾶς δόσουνε χεροπια- στά τὰ γνωρίσματα τῆς λυρικῆς του μεγαλοσύνης. Πρεσβύτερός μου γνώριμος κάποτε μοῦ ἔλεγε: «Ἐχει ἐπικρατήσῃ πιά νὰ νομίζεται ὁ Μαρτζώκης ποιητὴς ἀπὸ κάποια σκόπιμη παρεξήγησιν!» Δὲν ξέρω ἀν οἱ διάφοροι ἐκτιμητὲς τοῦ Μαρτζώκη, καὶ ἀκόμα τώρα ποὺ ὁ τάφος ἔσθουσε τὴ ζωὴ τοῦ Ζακυ- θиноῦ τραγουδιστῇ, πῆραν ἀπόφαση νὰ διαλαλήσουν τίς ποιητικὲς ἀρετὲς του, ἴσως ἀπὸ κάποια πρόληψη πρὸς τὴ σκόπιμη παρεξήγησιν καὶ τὸ νωπὸ χῶμα τοῦ νεκροῦ, ἴσως καὶ ἀπὸ κριτικὴ ἐλαφρότητα ἢ συγκατάθεσιν.

Θαρρῶ πῶς εἶναι καιρὸς νὰ δόσουμε τέλος στὴν παρεξήγησιν. "Ὅτι ἀποφεύγαμε ἴσαμε τώρα μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ μὴ δόσουμε μιὰν ἀκόμῃ πίκρα στὴ ζωὴ τοῦ ἀγαθοῦ κ' εὐγενικοῦ ἀνθρώπου, σήμερὰ ὁ θά- νατός του καὶ κάποιο ἄλλο χρέος πρὸς τὴ λογοτε- χνικὴ εὐκρίνεια μᾶς ἀναγκάζουν νὰ τὸ πράξουμε. Ἄν ὅσοι βρίσκουνε τὴ μεγάλη σπουδαιότητα τοῦ ἔργου τοῦ Μαρτζώκη ἔπρεπε νὰ μᾶς ἀραδιάσουν χεροπιαστά τὰ γνωρίσματά της, ἐμεῖς πάλι μὲ σύν- τομο χαρακτηρισμὸ τοῦ ἔργου του θὰ μπορούσαμε νὰ ἐκφράσουμε τὸ ἀντίθετο. Γιατὶ ἐλόκληρο τὸ ἔργο του διακρίνει τέτοια ἀνιαρὴ μετριότητα, τέτοια μο- νότονῃ ἀτονία, ποὺ ὅσο καὶ ἀν ἤθελε κανεῖς νὰ με- ταχειριστῇ κάτω σὰ λεπτόλογο ἐξέτασμα ἢ ἀναλυ- τικὴ μέθοδος, θάναγκαζότανε γλήγωρὰ νὰ ἐσφλήσῃ μὴ γιὰ πάντα δίνοντας σύντομο τὸ λιγέλογο χα- ραχτηρισμὸ του. Λοιπόν. Ἡ ποιητικὴ σκέψιν τοῦ Μαρ- τζώκη ὅσες φορὲς φαίνεται: ξεπροβάλλοντας εἶναι πολὺ κοινὴ, πολὺ εὐκόλῃ ἢ τεχνουργία του εἶναι καὶ αὐτὴ ἀπλάστη καὶ ἀκαλλιτέχνητη.

Ὁ Μαρτζώκης εἶναι ὁ συντριμμένος καὶ ἀπελπι- σμένος τῆς ζωῆς, ποὺ ζητεῖ τοῦ κάκου παραδέρνον- τας λίγο φῶς, λίγη ἐλπίδα, ποὺ βαδίζει μοιραία πιά πρὸς τὸ θάνατο. Καθὼς ὅλων τῶν ἀδύνατων, ἀπο- κλειστικὴ ἔκφρασις τοῦ μένει ὁ σιγώλαος θρήνος καὶ τὸ συγκρατητὸ παράπονο. "Ὁμως ὁ Μαρτζώκης δὲν εἶναι ὁ ποιητὴς ποὺ μὲ τὴν ἡδονὴ τῆς τέχνης του ἐξαγοράζει τὴν ἀθλιότητα τῆς ζωῆς του. "Ὅσο